

2009 YILI I. ÇEYREK EKONOMİK DEĞERLENDİRME ANKET RAPORU

Ankete toplam 123 firmamız katılmıştır.

İSTİHDAM ARALIĞI

%10'u 1-10 kişi

%47'si 11-50 kişi

%23'ü 51-100 kişi

%14'ü 101-250 kişi

%6'sı 251- kişi arasında istihdam sağlamaktadır.

GENEL KARŞILAŞTIRMA

2008 Yılı Son Çeyrek ve 2009 Yılı I. Çeyrek

	2008 IV. Çeyrek	2009 I. Çeyrek
Ortalama Kapasite Kullanım Oranı (%)	60	46
Müşterilerden Alınan Karşılıksız Çek ve Protestolu Senetlerin Oranı	11	23
Ortalama Gerçekleştirilen Ücretsiz İzin Süresi	30	32
İşten Çıkarılan Toplam Personel Sayısı	773	783

2009'un I. çeyreğinde üretim kapasitesinde küçülmeye giden firmaların oranı yüzde 67 iken, kapasitesini artıranların oranı yüzde 16 olup, kapasitesini koruyanların oranı 17'dir.

Ortalama kapasite kullanım oranı yılın son çeyreğine göre 14 puan azalarak ortalama yüzde 46 olarak gerçekleşmiştir.

Müşterilerden Alınan Karşılıksız Çek ve Protestolu Senetlerin Oranı son çeyrek oranını ikiye katlayarak yüzde 23 artmıştır.

Firmalarımızın yüzde 27'si ilk çeyrekte ücretsiz izin uygulamasına gitmişlerdir. Yılın ilk çeyreğinde uyguladıkları ortalama ücretsiz izin süresi de artarak 33 gün olarak hesaplanmıştır.

Ankete cevap veren firmalarımızın yüzde 46'sı personel çıkartırken, yüzde 54'ü çıkartmamıştır. Toplam 783 kişinin iş akdi feshedilmiştir.

BORÇLULUK DURUMU

Firmaların yüzde 79'unun borcu bulunurken yüzde 21'inin borcu yoktur.

Firmaların borcunun,

Yüzde 33'ü sadece TL,

Yüzde 25'i sadece döviz,

Yüzde 42'si de hem döviz hem YTL borcudur.

Toplam Krediler içinde yabancı para biriminden kredilerin oran dağılımına baktığımızda,

%35'i %1-%25

%12'si %26-%50

%11'i %51-%75

%42'si %76-%100 arasındadır.

DIŞ TİCARET

Firmalarımızın,

% 60'nın ihracatlarında azalma gerçekleşirken, sadece %11'inin ihracatı artmış, %29'ununkinde de değişiklik olmamıştır.

% 54'ünün ithalatında azalma gerçekleşirken, sadece %6'sının ithalatı artmış, %40'ının aynı kalmıştır.

KISA ÇALIŞMA ÖDENEĞİ

2009 yılının ilk çeyreğinde üyelerimizin sadece, %10'u kısa çalışma ödeneğine başvurmuşlardır. Toplam başvuruda 493 kişi bildirilmiştir. (Sadece bir otomotiv firması 450 kişi için başvuruda bulunmuştur.)

İHRACATTA AZALMANIN SEBEPLERİ

- ❖ Kurlardaki düşüş
- ❖ Talep daralması ve sipariş iptalleri
- ❖ Ülkelerin korumacı politikaları
- ❖ Maliyetin yüksek olması
- ❖ Hedef pazarların krizden çok kötü etkilenmesi
- ❖ Yatırımların ertelenmesi

İTHALATTA AZALMANIN SEBEPLERİ

- ❖ İthal ürünlere olan talebin iç pazarda düşmesi
- ❖ İhracat orantılı girdilerin ithalatının azalması
- ❖ Üretimin dolayısıyla hammadde ihtiyacının azalması
- ❖ Stok maliyetini düşürmek için siparişlere göre tedarik
- ❖ Bankanın kısıtlayıcı faktörleri
- ❖ Dalgalı kur ve Çin malları

BANKALARLA SORUNLAR

- ❖ Kredi temininin zorluğu
- ❖ Kredi faiz oranlarının yüksek olması
- ❖ Merkez bankası'nın faiz oranlarındaki düşüşün kredi oranlarına yansıtılmaması
- ❖ Bankaların teminat miktarlarını arttırmalarına rağmen kredi limitlerini düşük tutmaları
- ❖ Teminat mektubu istenmesi
- ❖ Kredi taleplerine geç dönülmesi
- ❖ Bazı bankaların nakit sıkışıklığı
- ❖ Faaliyetlerini sürdüren firmaların finans taleplerinin 1 yıllık çalışma periyodu içinde değerlendirilmesi
- ❖ 1 veya 2 yıl ödemesiz kredi verilmemesi
- ❖ Mevcut kredilerin kullandırılmamasından ötürü çeklerin karşılıksız çıkması
- ❖ Banka masraflarının yüksek olması
- ❖ Firmanın kendisi sıkıntı yaşamasa bile kredisi dondurulan alacaklı firmadan yapamadığı tahsilat yüzünden sıkıntıya düşmesine sebep olunması
- ❖ Vadesi gelen kredilerin kapatılması ve kapatılan kredilerin yenilenmemesi
- ❖ Çeklerin ödenmesinde ve kredilerin vadelerinde mevcut ipoteklere karşılık süre ve ödemelerde gerekli imkanların kullandırılmaması
- ❖ Exim kredilerinin daha aktif hale getirilmesi

BUGÜNÜN EN ÖNCELİKLİ SORUNLARI

- ❖ Üretimin çok düşük seviyede olması
- ❖ İstihdam üzerindeki yükler ve işsizlik sorunu
- ❖ İç ve dış talebin azalması
- ❖ Güven bunalımı
- ❖ Mali sorun
- ❖ Kriz döneminde vergi ve SSK borçlarında indirime ve taksitlendirmeye gidilmemesi
- ❖ KDV oranının yüksek olması
- ❖ Piyasalardaki belirsizlik
- ❖ Yatırım eksikliği
- ❖ Krizin etkilerini azaltacak önlemlerin alınmaması
- ❖ Banka kredi kartı ve kredi faizlerinin yüksekliği ile ödenemeyen kredi takiplerindeki katı uygulama
- ❖ Her geçen gün artan tahsilat sıkıntısı ve likidite sorunu
- ❖ Devletin uyguladığı ekonomik politikanın yanlışlığı
- ❖ Serbest bölgede kredi sorunu ve açıklanan tedbir paketlerinin bölgeye faydasının olmaması
- ❖ Dünya rekabeti dolayısıyla fiyatların düşmesi
- ❖ Ekonomide tekstil sektörüne yönelik kararların henüz alınmaması

- ❖ Haksız rekabet (kalite maliyetlerinden dolayı fiyat rekabeti).
- ❖ Yeni projelerin olmaması
- ❖ Siyasilerin kriz sürecinde birlikte hareket etmemesi
- ❖ Devletin özel sektörle iletişim kopukluğu
- ❖ İhale almış müteahhit firmalara, güvensiz ortamdan dolayı çek ile dahi satış yapılamaması
- ❖ İş makineleri satışının artması için altyapı ve inşaat sektörünün canlandırılması

KRİZDEN ALINAN DERS

Krizin size öğrettiği ve en çok fayda gördüğünüz konu nedir? diye sorduğumuzda üyelerimizin; sadece

%58'i Maliyetleri Kontrol Etmeyi,

%22'si İşgücü Verimliliğini,

%10'u İnovasyona Yönelmeyi,

%6'sı Teknoloji Yenilemeyi,

%3'ü Ar-Ge'ye Ağırlık Vermeyi,

%1'i de Kaliteyi Yükseltmeyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Birkaç şık işaretlenmeye göre değerlendirildiğinde, Maliyetleri Kontrol Etme ve İşgücü Verimliliği birlikte, yine Maliyetleri Kontrol Etme ve İnovasyona Yönelme'nin birlikte öğrenildiği belirtilmiştir.

BEKLENTİLER

2009 Yılı II. çeyreğe göre beklentiler incelendiğinde firmaların,

%56'sı kapasitesinde azalmaya gideceklerini,

%43'ü ücretsiz izin uygulayabileceklerini,

%34'ü de personel çıkarmayı düşündüklerini belirtmişlerdir.

2009 yılı I. çeyrekte ücretsiz izin uygulayan üyelerimizin % 82'si, personel çıkaran firmaların da %52'si, 2009 I. Çeyrekte de aynı uygulamaya devam edeceklerini ifade etmiştir.

SEKTÖREL EN'LER

Her sektörün kendi içinde oranına göre,

- ❖ Kapasitesini En Çok Azaltan Sektör Üçlüsü: Makine, Plastik, Gıda,
- ❖ En Düşük Kapasite ile Çalışan Sektör Üçlüsü: Makine, Otomotiv, Kimya, Deri
- ❖ En Yüksek Kapasite ile Çalışan Sektör Üçlüsü: Ağaç Ürn., Elektrik-Elektronik, Çeşitli İmalat
- ❖ En Çok İstihdam Kaybı Yaşanan Sektör Üçlüsü: Otomotiv, Gıda, Makine
- ❖ En Fazla Ücretsiz İzin Uygulayan Sektör Üçlüsü: Otomotiv, Tekstil, Makine
- ❖ İhracatı En Çok Azalan Sektör Üçlüsü: Tekstil, Otomotiv, Plastik
- ❖ En Borçlu Sektör Üçlüsü: Otomotiv, Plastik, Kimya, Ağaç, Deri

SEKTÖREL DEĞERLENDİRME

Sektör	Cevap Veren Firma Sayısı	Eleman Çıkaran Firma Sayısı	Ücretsiz İzin Veren Firma Sayısı	Ort. Kapasite Kullanımı (%)	Çıkarılan Personel Sayısı	İhracat Azalma	Borcu Olan	Kapasite Azalma (Firma Sayısı)
Gıda	14	7	1	50,3	152	2	12	10
İçki, tütün	4	3	0	38,5	12	1	4	3
Dokuma	4	2	2	39,0	13	3	3	3
Hazır giyim	7	5	4	53,3	67	6	5	3
Deri ve ayakkabı	3	0	0	40,0	0	1	4	1
Ağaç, mobilya, Basım	4	1	1	61,7	4	2	4	2
Kimya	3	1	1	38,0	5	1	3	2
Tıbbi ürn, petrol ürn.	5	1	1	41,0	1	4	5	3
Plastik, Kauçuk	8	6	2	49,3	79	6	8	6
İnşaat	13	5	1	43,0	31	4	6	9
Toprak, maden	7	4	2	52,5	41	3	4	5
Demir-çelik	16	8	6	47,4	65	7	14	11
Makine	15	5	7	32,8	119	8	9	12
Otomotiv	8	4	4	35,0	184	6	8	5
Elektrik, Elektronik	5	0	0	56,0	0	0	1	3
Çeşitli imalat	7	4	1	52,0	10	2	6	4
Toplam	123	56	33	46	783	56	96	82

Sektör	Cevap Veren Firma Sayısı	Eleman Çıkaran Firma Sayısı	Ücretsiz İzin Veren Firma Sayısı	Ort. Kapasite Kullanımı (%)	Çıkarılan Personel Sayısı	İhracat Azalma	Borcu Olan	Kapasite Azalma (Firma Sayısı)
Gıda, içki, tütün	18	10	1	44	164	3	16	13
Tekstil, Dokuma	11	7	6	46	80	9	8	6
Deri ve ayakkabı	3	0	0	40	0	1	4	1
Ağaç, mobilya, Basım	4	1	1	62	4	2	4	2
Kimyasal, tıbbi ve petrol ürn.	8	2	2	40	6	5	8	5
Plastik, Kauçuk	8	6	2	49	79	6	8	6
İnşaat, Toprak, maden	20	9	3	48	72	7	10	14
Demir-çelik	16	8	6	47	65	7	14	11
Makine	15	5	7	33	119	8	9	12
Otomotiv	8	4	4	35	184	6	8	5
Elektrik, Elektronik	5	0	0	56	0	0	1	3
Çeşitli imalat	7	4	1	52	10	2	6	4
Toplam	123	56	33	46	783	56	96	82

SEKTÖREL DEĞERLENDİRME (%)

Sektör	Cevap Veren Firma Sayısı	Ücretsiz İzin Uygulama Oranı	Ort. Kapasite Kullanımı (%)	İstihdam Kaybı Oranı	İhracatın Azalma Oranı	Borcu Olan Firma Oranı	Kapasitesi Azalan Firma Oranı
Gıda	14	7,1	50,3	19,4	14,3	85,7	71,4
İçki, tütün	4	-	38,5	1,5	25,0	100,0	75,0
Dokuma	4	50,0	39	1,7	75,0	75,0	75,0
Hazır giyim	6	50,0	53,3	4,2	83,3	83,3	50,0
Deri ve ayakkabı	4	25,0	40	4,3	50,0	100,0	25,0
Ağaç, mobilya, Basım	4	25,0	61,7	0,5	50,0	100,0	50,0
Kimya	3	33,3	38	0,6	33,3	100,0	66,7
Tıbbi ürn, petrol ürn.	5	20,0	41	0,1	80,0	100,0	60,0
Plastik, Kauçuk	8	25,0	49,3	10,1	75,0	100,0	75,0
İnşaat	13	7,7	43	4,0	30,8	46,2	69,2
Toprak, maden	7	28,6	52,5	5,2	42,9	57,1	71,4
Demir-çelik	16	37,5	47,4	8,3	43,8	87,5	68,8
Makine	15	46,7	32,8	15,2	53,3	60,0	80,0
Otomotiv	8	50,0	35	23,5	75,0	100,0	62,5
Elektrik, Elektronik	5	-	56	-	-	20,0	60,0
Çeşitli imalat	7	14,3	52	1,3	28,6	85,7	57,1

Sektörel En'lerin Değerlendirildiği Tablo

Sektör	Cevap Veren Firma Sayısı	Ücretsiz İzin Uygulama Oranı	Ort. Kapasite Kullanımı (%)	İstihdam Kaybı Oranı	İhracatın Azalma Oranı	Borcu Olan Firma Oranı	Kapasitesi Azalan Firma Oranı
Gıda	18	5,6	44,0	20,9	16,7	88,9	72,2
Tekstil	10	50,0	46,0	5,9	80,0	80,0	60,0
Deri ve ayakkabı	4	25,0	40,0	-	50,0	100,0	25,0
Ağaç, mobilya, Basım	4	25,0	62,0	0,5	50,0	100,0	50,0
Kimya	8	25,0	40,0	0,8	62,5	100,0	62,5
Plastik, Kauçuk	8	25,0	49,0	10,1	75,0	100,0	75,0
İnşaat	20	15,0	48,0	9,2	35,0	50,0	70,0
Demir-çelik	16	37,5	47,0	8,3	43,8	87,5	68,8
Makine	15	46,7	33,0	15,2	53,3	60,0	80,0
Otomotiv	8	50,0	35,0	23,5	75,0	100,0	62,5
Elektrik, Elektronik	5	-	56,0	-	-	20,0	60,0
Çeşitli imalat	7	14,3	52,0	1,3	28,6	85,7	57,1